

21. A középkor és a reneszánsz irodalma

Szerző dezs

Hogyan kapcsolódott össze Villon élete és költészete?

François Villon

(1431-?1463): 15. századi, de még nem reneszánsz: a dekadens középkor dalnoka, százada egyetlen kiemelkedő alkotója mélyen vallásos volt, félt a pokoltól, bűnbánó, reménykedő; a trubadúrok és a vágáns költők utódja; hagyományos formák, műfajok, de személyes mondanivaló, modern hatás; személyisége és sorsa rányomta bélyegét munkásságára sok homályos adat, csak a versekből és a jegyzőkönyvekből lehet összerakni pályáját

Párizsban

született; éppen anarchia van a százéves háború miatt: fosztogatások, bandaháborúk, pestis (Villon látta a temetetlen halottakat) szegény család, apa meghal, így egy rokonához kerül, aki szereti, neveli (nevét is miatta vette fel): írástudás, műveltség (hozza és anyjához is verset ír később)

12

évesen egyetemista, vizsgázik, amíg magiszter nem lesz; a Sorbonne-ra megy, de züllött életmódot folytat, nem veszik komolyan a tanítást sem; műveltsége nem lesz mély; élete végéig „diák”; többször bebörtönzik 1455-ben véletlenül megöl egy részeg papot; elmenekül Párizsból; csavarog, bandázik, majd mindkét nevére kegyelmet kap hazatér, megbánja bűneit, újra egyetemista, de visszacsúszik, ráadásul szerelmi csalódás is éri ’56 telén: Kis Testamentum: terjedelmesebb, játékos, tréfás (barátaira hagyja a nagy semmit)

kirabolnak

egy kollégiumot; csak később fedezik fel, de megint bujdosnia kell (’56 végétől ’61 őszéig): vándorol, tolvajkodik, bandázik (Kagylósok), egy tehetős trubadúrköltő hercegnél vendégeskedik, aki támogatja részt vesz

a blois-i költőversenyen; a verseket (Ellentétek; Villon éneke a Blois-ban hirdetett költői versenyre) a herceg őrizte meg 60

nyarán az orléans-i börtönben ül, de a herceg kiszabadítja (herceg lányának hálából dicsőítő költeményt ír) ’61

nyara:

orléans-is püspök lopás vádjával hónapokra vasra veri; egészsége megromlik, magába száll (bűnbánó ballada: A szív és a test vitája) biztos

halál helyett az új király, XI. Lajos kegyelemosztó körútján amnesztiát ad neki hazatér

Párizsba, elkezd a Nagy Testamentumot

Nagy

Testamentum: megkínzottan, keserűen, józanul írja; összefoglaló, létösszegző mű, korábbi versekkel is 173

oktávás (8 soros 8 szótagos versszak) versgyűjtemény, 15 ballada, pár más típusú mű 30

évesen

érzi a halált, visszatekint; vallomásos, gyónó jelleg: önvád, lelkifurdalás

tematika:

bűnös élete mentetegetése, példázatokkal; halál (haláltáncok!); nők, régi szerelmek; letűnt korok eszményei; a 70. oktáva után: könyörgés, vallásos

bűnbánat, tényleges végrendelet, majd tréfás testálás, a semmi szétosztása:

goromba, ötletes, satírikus; mindegyik műnél fontos az összefoglaló jellegű refrén!

balladák:

táncdalok, hangszerrel kísérelhető művek, formai megkötésekkel (van egyszerű és kettős ballada); refrén, ajánlás (sokszor a sorkezdő betűket összeolvasva jön

ki)

egy
évig
békében él, majd lopás
gyanújával újra ül, de
nagybátyja pár nap múlva
kiszabadítja
nem sokkal
később egy verekedés miatt ártatlanul
letartóztatják, halálra
ítélik; vezeklő
ballada: Epitaphium – Gyász-irat, melyet maga s
társai számára szerzett a
költő, mialatt fölakasztásukat
várták
(túlvilágról tekint vissza)
fellebbez;
kegyelmet kap, de tíz évre kilitják
Párizsból; eltűnik